

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра лісового та садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету лісового
господарства та екології

Анатолій ВИШНЕВСЬКИЙ
31.08.2026

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АДВЕНТИВНА МИСЛИВСЬКА ФАУНА УКРАЇНИ»

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність: Н4 Лісове господарство

Освітня програма: Лісове господарство

Освітня програма: Мисливське господарство

Розробники: Кратюк Олександр Леонідович, д.б.н., професор, професор
кафедри лісового та садово-паркового господарства

Інформація про викладача

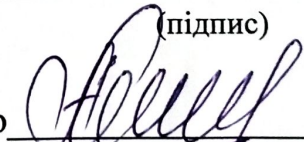
Викладач (-і)	Кратюк Олександр Леонідович
Профайл викладача (-ів)	Кратюк Олександр Леонідович
Контактна інформація	oleksandr.kratiuk@polissiauniver.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=5884
Консультації	Очні та онлайн консультації через Zoom, Telegram, Viber щовівторка з 13.00 до 17.00

Робоча програма навчальної дисципліни «Адвентивна мисливська фауна
України» затверджена на засіданні кафедри лісового та садово-паркового
господарства

Протокол від «31» серпня 2026 р. № 2
Завідувач кафедри

(підпис) Юрій СІРУК

Погоджено із гарантом
освітньої програми Лісове господарство

(підпис) Олена АНДРЕЄВА

Погоджено із гарантом
освітньої програми Мисливське господарство

(підпис) Олександр КРАТЮК

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету лісового
господарства та екології

Протокол від «31» серпня 2026 р. № 1

Голова НМК

(підпис)

Олександр КРАТЮК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Загальна кількість кредитів – 3 годин -90 змстових модулів – 2	Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
	Спеціальність Н4 Лісове господарство		2-й
		Семестр	
			3-й
		Лекції	
	Рівень вищої освіти: <i>Другий (магістерський)</i>		4 год
		Практичні	
			4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
			82 год.
		Форма підсумкового контролю:	
		залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системних знань про склад, походження, шляхи формування та закономірності поширення адвентивних видів мисливської фауни України, особливості їх інтродукції, акліматизації та натуралізації, а також екологічні, господарські й природоохоронні наслідки їхнього використання та поширення.

Завданням навчальної дисципліни «Адвентивна мисливська фауна України» є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про основні поняття та терміни, пов'язані з адвентивною фауною, інтродукцією, акліматизацією, реакліматизацією, натуралізацією та інвазіями; ознайомлення з історією формування та сучасним станом адвентивної мисливської фауни України, її видовим складом, походженням, біологічними особливостями й закономірностями поширення; розкриття причин і механізмів проникнення чужорідних видів у природні екосистеми; вивчення особливостей інтродукції та акліматизації мисливських тварин, а також чинників успішності їх натуралізації; аналіз впливу адвентивних видів на аборигенну фауну, біорізноманіття, природні угруповання та екосистемні процеси; визначення значення адвентивних видів для мисливського господарства, оцінювання переваг і потенційних екологічних ризиків їх використання; ознайомлення з

прикладми успішної та невдалої інтродукції мисливських тварин в Україні та світі; формування навичок оцінювання екологічних ризиків, моніторингу та регулювання чисельності чужорідних видів, а також розроблення обґрунтованих заходів щодо їх раціонального використання, контролю поширення та збереження біорізноманіття.

Передумовою вивчення дисципліни є володіння базовими знаннями з основ лісівництва, лісознавство, лісової таксації, лісових культур*, дендрології*, лісомисливського господарства**, біології мисливських тварин** та біотехнії** (* - для ОПП «Лісове господарство», ** - для ОПП «Мисливське господарство»).*

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких компетентностей:

а) інтегральної: *ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері лісового і мисливського господарства.*

б) загальної: (ЗК):

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

в) спеціальних (СК):

СК 6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед населення для формування в них екологічного мислення, свідомості та відповідальності за стан довкілля.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 4. Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 10. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань лісового господарства та дотичних проблем до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основні поняття, терміни та класифікації, пов'язані з адвентивною мисливською фауною; закономірності формування та історичні етапи становлення адвентивної фауни України; видовий склад, походження, біологічні та екологічні особливості адвентивних мисливських видів; основні шляхи та способи проникнення чужорідних видів у природні екосистеми; принципи та методи інтродукції, акліматизації, реакліматизації й натуралізації тварин; сучасний стан і тенденції поширення адвентивних мисливських видів в Україні та світі; особливості взаємодії адвентивних і аборигенних видів; позитивні та негативні наслідки інтродукції для мисливського господарства, природних екосистем і біорізноманіття; основні підходи до моніторингу, регулювання чисельності та управління популяціями адвентивних видів; принципи раціонального використання мисливської фауни та природоохоронні аспекти поширення чужорідних видів;

вміти: визначати та характеризувати адвентивні види мисливської фауни; встановлювати їх походження, шляхи проникнення та особливості поширення; аналізувати біологічні й екологічні особливості інтродукованих та натуралізованих видів; оцінювати доцільність і потенційні наслідки інтродукції мисливських тварин; визначати вплив адвентивних видів на аборигенну фауну, природні угруповання та біорізноманіття; проводити порівняльний аналіз успішних і невдалих прикладів інтродукції; використовувати інформаційні та наукові джерела для оцінювання стану популяцій адвентивних видів; здійснювати елементарний моніторинг їх поширення та чисельності; оцінювати екологічні ризики, пов'язані з чужорідними видами; обґрунтовувати заходи щодо раціонального використання, контролю чисельності та запобігання негативному впливу адвентивних мисливських тварин; застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань у сфері мисливського господарства, охорони природи та збереження біорізноманіття.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково такі soft skills:

- Критичне мислення – аналізувати причини появи, поширення та впливу адвентивних видів на природні екосистеми.
- аналітичні навички – оцінювати екологічні, соціальні та господарські наслідки інтродукції мисливських видів.
- системне мислення – розглядати взаємозв'язки між адвентивними видами, аборигенною фауною, середовищем існування та діяльністю людини.
- уміння працювати з інформацією – здійснювати пошук, відбір, перевірку та узагальнення наукової й статистичної інформації.
- цифрова грамотність – використовувати електронні бази даних, картографічні ресурси та цифрові інструменти для аналізу поширення видів.
- комунікаційні навички – аргументовано висловлювати власну думку, презентувати результати досліджень та брати участь у професійних дискусіях.
- командна робота – ефективно співпрацювати під час виконання групових дослідницьких і практичних завдань.
- навички прийняття рішень – оцінювати альтернативи та обґрунтовувати рішення щодо управління популяціями адвентивних видів.
- проблемно-орієнтоване мислення – визначати екологічні проблеми та розробляти можливі шляхи їх вирішення.
- самоорганізація та управління часом – планувати самостійну роботу, пошук інформації та виконання навчально-дослідницьких завдань.
- наукова доброчесність і відповідальність – коректно працювати з джерелами, дотримуватися принципів академічної доброчесності та відповідально використовувати наукову інформацію.
- екологічна свідомість – усвідомлювати наслідки антропогенного впливу на біорізноманіття та необхідність відповідального природокористування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 (ЗМ1). Теоретичні аспекти адвентивності.

Тема 1 (Т1). Основні поняття про адвентивну фауну.

- 1.1. Основні поняття і терміни
- 1.2. Обсяг фауни і списку чужорідних видів
- 1.3. Статуси адвентивності
- 1.4. Огляд межових випадків

Тема 2 (Т2). Загальний огляд адвентивних видів мисливської фауни.

- 2.1. Обсяг фауни адвентистів
- 2.2. Видовий огляд адвентивних видів
- 2.3. Ссавці-реінтродуценти

Змістовий модуль 2 (ЗМ2). Прогнозування адвентивності мисливської фауни.

Тема 3 (Т3). Історичні зміни мисливської фауни та угруповань.

- 3.1. Таксономічний обсяг теріофауни України
- 3.2. Закономірності інвазійного процесу
- 3.3. Значення адвентистів у структурі екосистем
- 3.4. Адвентисти як фактор біотичних криз
- 3.5. Проблеми охорони фауни.

Тема 4 (Т4). Фауна війни.

- 4.1. Основні поняття
- 4.2. Неоднорідність складових окупної фауни і суміжних біот
- 4.3. Ключові ефекти впливів війни на біоту
- 4.4. Перспективи.

4. Структура навчальної дисципліни

Структура курсу	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лекції	практ.	лаб	сам.р.		лекції	практ.	лаб	сам.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти адвентивності										
Тема 1 (Т1). Основні поняття про адвентивну фауну						22	1	1		20
Тема 2 (Т2). Загальний огляд адвентивних видів мисливської фауни						23	1	1		21
Разом за змістовним модулем 1						45	2	2		41

Змістовий модуль 2. Прогнозування адвентивності мисливської фауни										
Тема 3 (Т3). Історичні зміни мисливської фауни та угруповань						22	1	1		20
Тема 4 (Т4). Фауна війни						23	1	1		21
Разом за змістовним модулем 2						45	2	2		41
Усього годин						90	4	4		82

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1.				
1	T1	Основні поняття, терміни та статуси адвентивної фауни		1
2	T2	Загальний огляд адвентивних видів мисливської фауни України та особливості їх інтродукції, експансії й реінтродукції		1
Змістовий модуль 2.				
3	T3	Адвентивні види та їхній вплив на екосистеми		1
4	T4	Вплив воєнних дій на біоту та перспективи її відновлення		1
Разом				4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовний модуль 1			
1.	Тема 1. Основні поняття про адвентивну фауну 1. Основні терміни і поняття. 2. Поняття про інтродукцію 3. Поняття про акліматизацію (реакліматизацію). Кейс: Проаналізуйте ситуацію поширення адвентивного виду тварин на території України, визначте шлях його потрапляння, особливості інтродукції та акліматизації, а також можливі наслідки для місцевої фауни. Есе: Адвентивні види: загроза біорізноманіттю чи природний етап формування сучасної фауни? Доповідь: «Інтродукція та акліматизація тварин: причини, приклади та екологічні наслідки». Дискусія: «Чи повинна людина втручатися у поширення адвентивних видів та контролювати їхні популяції?»		20
2.	Тема 2. Загальний огляд адвентивних видів мисливської фауни 1. Причини і потреби у збагаченні мисливської фауни 2. Значення інтродукції для мисливського господарства. 3. Приклади вдалої інтродукції.		21

	Кейс: Проаналізуйте доцільність інтродукції нового виду мисливської фауни на територію України, визначте мету його вселення, можливі переваги для мисливського господарства та потенційні екологічні ризики. Есе: Інтродукція мисливських видів: шлях до збагачення фауни чи потенційна загроза природним екосистемам? Доповідь: «Успішні приклади інтродукції адвентивних видів мисливської фауни в Україні та світі». Дискусія: «Чи доцільно збагачувати мисливську фауну України шляхом інтродукції чужорідних видів?»		
Змістовний модуль 2			
3.	Тема 3. Історичні зміни мисливської фауни та угруповань 1. Передумови інтродукції тварин як явища в історії людства. 2. Історія інтродукції тварин. 3. Сучасні світові тенденції. 4. зубр і плямистий олень в Україні. 5. Перспективні види-інтродуценти. 6. Акліматизація, синантропізація. Кейс: Проаналізуйте історію інтродукції зубра та плямистого оленя в Україні, визначте причини їхнього вселення, результати акліматизації та сучасний вплив цих видів на природні угруповання. Есе: Інтродукція мисливських тварин: історична необхідність чи втручання у природні екосистеми? Доповідь: «Історія та сучасний стан інтродукції мисливських видів: від зубра і плямистого оленя до перспективних інтродуцентів». Дискусія: «Чи має сучасне мисливське господарство продовжувати практику інтродукції чужорідних видів тварин?».		20
4.	Тема 4. Фауна війни. 1. Поняття та структура фауни війни 2. Вплив на поведінку й поширення тварин 3. Трансформація угруповань та біорізноманіття в умовах війни 4. Відновлення фауни та перспективи збереження природних екосистем Кейс: Проаналізуйте зміни видового складу, чисельності, поведінки та поширення тварин на території, що зазнала впливу воєнних дій, і запропонуйте заходи для збереження та відновлення її фауни. Есе: Війна як фактор трансформації фауни: загрози, адаптації та можливості відновлення. Доповідь: «Вплив воєнних дій на фауну та біорізноманіття України: сучасний стан і перспективи відновлення». Дискусія: «Чи здатні природні екосистеми самостійно відновити фауну після завершення воєнних дій, чи необхідне активне втручання людини?».		21
Всього			82
Разом			82

7. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

- *словесні (лекція, пояснення, бесіда, дискусія);*

- *наочні (демонстрація, ілюстрація, презентація);*
- *практичні (виконання практичних завдань, розв'язання ситуаційних задач і кейсів);*
- *проблемно-пошукові;*
- *дослідницькі;*
- *самостійна робота здобувачів освіти (анотація опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, підготовка доповідей, написання наукових статей/тез);*
- *робота з навчальною та науковою літературою;*
- *аналіз виробничих ситуацій.*

8. Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Основними видами контролю результатів навчання під час вивчення дисципліни «Адвентивна мисливська фауна України» є: поточний і підсумковий. Поточний контроль здійснюється у формі усного та письмового опитування, тестування, виконання завдань самостійної роботи, підготовки презентацій та доповідей. Після вивчення курсу застосовується підсумковий контроль у формі заліку. Підсумкова оцінка визначається як середнє арифметичне значення оцінювання знань і вмінь здобувача вищої освіти за поточний та підсумковий контроль за 5-бальною системою з наступним переведенням в 100-бальну шляхом множення середнього значення на коефіцієнт переведення 20. Здобувач вищої освіти одержує підсумкову оцінку за залікову навчальну дисципліну, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів. Якщо за результатами поточного контролю здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни. Якщо за результатами поточного контролю здобувач вищої освіти набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він також може виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з дисципліни. Здобувач додатково може отримати бали (до 5) за виконання індивідуального завдання.

9. Питання для підсумкового контролю (орієнтовні)

1. Мета і завдання дисципліни.
2. Теоретичне та практичне значення.
3. Національні традиції інтродукції тварин.
4. Кормові і захисні властивості мисливських угідь, їх сезонна динаміка.
5. Формування середовища існування для інтродукованих видів.
6. Закон України «Про мисливське господарство та полювання».
7. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження»

8. Наказ «Про затвердження Порядку утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах»
9. Закони, угоди і конвенції з охорони тварин.
10. Правові основи та зарубіжний досвід інтродукції тварин.
11. Історичний огляд акліматизації, реакліматизації та інтродукції мисливських тварин.
12. Шляхи оптимізації управління популяціями мисливських тварин.
13. Доместикація диких тварин.
14. Акліматизація єнотовидного собаки.
15. Акліматизація американської норки.
16. Акліматизація лані.
17. Акліматизація плямистого оленя.
18. Акліматизація дикого кролика.
19. Акліматизація нутрії,
20. Акліматизація ондатри.
21. Акліматизація бабака.
22. Реакліматизація тварин.
23. Інтродукція.
24. Чинник турбування.
25. Управління популяціями адвентивних видів.
26. Правові основи інтродукції тварин
27. Вдалі приклади інтродукції тварин.
28. Невдалі (негативні) спроби переселення тварин.
29. Причини акліматизації та інтродукції.
30. Закономірності інвазійного процесу.
31. Адвентисти у заповідних угрупованнях.
32. Обсяг фауни і списку чужорідних видів.
33. Позначення статусів адвентивності.
34. Огляд мисливських видів-інтродуцентів.
35. Ссавці-реінтродуценти.
36. Механізми здійснення інтродукції.
37. Зміна поведінки тварин при інтродукції.
38. Застереження щодо видів-вселенців.
39. Спонтанна фауна: поняття та критерії її окреслення
40. Свійські та домашні тварини у природних та заповідних екосистемах.
41. Сучасні тенденції інтродукції тварин у світі.
42. Біологічні механізми акліматизації тварин.
43. Акліматизація ратичних тварин.
44. Акліматизація хутрових звірів.
45. Повидовий огляд акліматизованих тварин.
46. Напівприродне утримання.
47. Втечі з культури.

48. Прогнозовані експансії.
49. Реінтродукція автохтонної фауни.
50. Обсяг фауни і списку чужорідних видів
51. Кочові та залітні види.
52. Інтродуковані підвиди й алови.
53. Основні терміни і поняття.
54. Поняття про інтродукцію
55. Сучасні світові тенденції.
56. Причини і потреби у збагаченні мисливської фауни
57. Значення інтродукції для мисливського господарства.
58. Систематичні та екологічні особливості адвентистів
59. Огляд інтродукованих видів
60. Закономірності інвазійного процесу.
61. Зубр в Україні.
62. Козиця в Україні
63. Перспективні види-інтродуценти для України.
64. Акліматизація, синантропізація, доместифікація тварин.
65. Значення адвентистів у структурі екосистем.
66. Проблеми охорони фауни.
67. Експансії видів.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Розподіл балів оцінювання знань здобувачів вищої освіти у семестрі за видами навчальних занять з дисципліни «Адвентивна мисливська фауна України».

Поточний контроль					Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Індивідуальне самостійне завдання	
T1	T2	T3	T4		
5	5	5	5	5	100

Оцінювання кожного з виконаних практичних завдань здійснюється за такими критеріями:

5 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки;

4 бали – здобувач вищої освіти достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому

обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки;

3 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки;

2 бали – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань;

1 бал – здобувач вищої освіти не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; **0 балів** – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Під час оцінювання знань і вмінь здобувачів можуть бути враховані результати навчання, отримані у **неформальній освіті**. Для цього, здобувач освіти, що має підтвердження про результати навчання у неформальній освіті (сертифікат, диплом чи інший документ), звертається із письмовою заявою в деканат факультету і складає підсумковий контроль предметній комісії. Наявність підтверджуючих документів є підставою для зарахування окремої теми лекційного чи практичного заняття, змістовного модуля чи всього навчального матеріалу дисципліни за умови, що програма неформальної освіти повністю відповідає робочій програмі дисципліни.

Шкала оцінювання: університетська (100-бальна) та національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Для заліку
90-100	Зараховано
75-89	
60-74	
менше 60	Не зараховано

11. Політики дисципліни

Політики курсу «Адвентивна мисливська фауна України» вибудовуються із урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, у т. ч. щодо використання штучного інтелекту, та регламентних документів щодо організації навчання у Поліському університеті.

Політика щодо відвідування: задля успішного засвоєння теоретичних знань і формування компетентностей здобувачі освіти зобов'язані регулярно

відвідувати заняття, брати активну участь у обговоренні ключових питань теми, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи.

Політика щодо дедлайнів: індивідуальні та самостійні роботи здобувачі освіти мають здавати вчасно, відповідно до плану заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, участь у конференціях, тривога, відсутність світла тощо) термін зарахування навчальних завдань може бути подовжений за погодженням із викладачем курсу. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, зараховуються зі зниженням оцінки.

Політика щодо комунікації із викладачем: у разі виникнення певних труднощів при вивченні дисципліни здобувач освіти може звертатися до викладача у години консультацій за додатковими роз'ясненнями.

12. Ключові терміни навчальної дисципліни

№	Термін	Відповідник англійською мовою
1	Адвентивна фауна	Adventive fauna
2	Мисливська фауна	Game fauna
3	Чужорідні види	Alien species
4	Інтродукція	Introduction
5	Акліматизація	Acclimatization
6	Реакліматизація	Re-acclimatization
7	Натуралізація	Naturalization
8	Інвазія	Biological invasion
9	Експансія	Range expansion
10	Біорізноманіття	Biodiversity
11	Аборигенні види	Native species
12	Мисливське господарство	Game management
13	Популяція	Population
14	Екологічні ризики	Environmental risks
15	Охорона природи	Nature conservation

13. Рекомендована література

Основна

Дикий І.В., Назарук К.М., Царик Й.В. (укл.). Адвентивні види хребетних тварин на території України. (Методичні вказівки до практичних занять [...]). Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2018. 56 с.

Євтушевський, М.Н. Плямистий олень (*Cervus nippon hortulorum* Swinhoe, 1864) в Україні та за її межами. Київ: ЕКО-інформ, 2009. 192 с.

Євтушевський М.Н. Мисливські тварини України на волі та в вольєрах: монографія. Черкаси: Вертикаль, 2012. 376 с.

Загороднюк І. Адвентивна теріофауна України і значення інвазій в історичних змінах фауни та угруповань. *Фауна в антропогенному середовищі*. Луганськ. 2006. С. 18–47. (Серія: Праці Теріологічної школи; Вип. 8).

Загороднюк І., Дикий І. Мисливська теріофауна України: видовий склад і вернакулярні назви. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*. 2012. Вип. 58. С. 21–44.

Загороднюк І. Наземні хребетні України: адвентивна складова. Київ: НАН України, Національний науково-природничий музей, 2023. 62 с.

Загороднюк І. Фауна війни: окопні фауни, полемохори, безпритульні, інвайдери (теріологічні аспекти). *Theriologia Ukrainica*, 2024. Вип. 27. С. 3–24.

Сокур І.Т. Акліматизація і розведення хутрових звірів на Україні. Київ: Радянська школа, 1953. 80 с.

Додаткова

Біляк Б. Домашні тварини як основа формування ландшафту Карпат: карпатський буйвіл та гуцульський кінь. *Праці Теріологічної школи*. 2015. Вип. 13. С. 98–100.

Бондаренко В.Д. Біотехнія. Львів: ІЗМН, 1998. 260 с.

Вишневський Д. Результати інтродукції коня Пржевальського (*Equus przewalskii*) в Зону відчуження ЧАЕС. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія*. 2005. Вип. 17. С. 39–41.

Вікирчак О., Бачинський А. Досвід та підсумки акліматизації кроля європейського (*Oryctolagus cuniculus*) на Тернопільщині у 1976–1980 роках. *Theriologia Ukrainica*. 2019. Вип. 17. С. 88–91.

Дулицький А., Дулицька О. Білка-телеутка та її теперішній статус у Криму. *Праці Теріологічної школи*. 2006. Вип. 8. С. 71–74.

Євтушевський М. Інтродукція плямистого оленя в Україні. *Лісовий і мисливський журнал*. 2007. №1. С. 44–45.

Жила С.М. Поведінка та соціальна структура здичавілої великої рогатої худоби (*Bos taurus*) в Чорнобильському радіаційно-екологічному заповіднику. В кн.: *Chor-nobyl: open air lab*. Збірник матеріалів І Міжнародної конференції. Тернопіль, 2021. С. 43–49.

Загороднюк І.В. Аловиди сарни (*Capreolus*): природа відмінностей між ними і статус популяцій з України. *Вісник Луганського державного педагогічного університету. Біологічні науки*. 2002. № 1 (45). С. 206–222.

Загороднюк І., Харчук С. Список ссавців України 2020: доповнення та уточнення. *Theriologia Ukrainica*. 2020. Вип. 20. С. 10–28.

Загороднюк І., Харчук С. Спонтанна фауна: поняття та критерії її окреслення (на прикладі теріофауни України). *Novitates Theriologicae*. 2022. Вип. 13. С. 5–19.

Загороднюк І. Кріль європейський (*Oryctolagus cuniculus*) в Україні: 120 років від інтродукції до згасання популяцій. *Theriologia Ukrainica*. 2023. Вип. 25. С. 126–149.

Загороднюк І. Свійські та домашні тварини у природних та заповідних екосистемах. *Novitates Theriologicae*. 2023. Pars 16. С. 10–20.

Загороднюк І. Дикі стада *Bos taurus* в Україні: огляд випадків та значення для розвитку ідей ревайлдингу. *Novitates Theriologicae*. 2023. Pars 16. С. 135–143.

Корж О.П., Фролов Д.О. Зоокультура як наукова основа збереження рідкісних та зникаючих видів. *Питання біоіндикації та екології*. 2008. Вип. 13, № 2. С. 151–157.

Кратюк О. Л. Видовий склад та динаміка чисельності ратичних *Artiodactyla* у вольєрах на території Житомирської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018, т. 28, № 3. С. 34–37.

Кратюк О. Л. Видовий склад та динаміка чисельності ратичних *Artiodactyla* у вольєрах на території Центрального Полісся. *Екологічні науки*. 2018, т. 24, № 1. С. 117–121.

Кратюк О.Л., Власюк В.П., Рибак В.О. Напіввільне утримання оленя плямистого *Cervus nippon* на території Центрального Полісся. *Екологічні науки*. 2021. № 2(35). С. 104–109.

Настанови з упорядкування мисливських угідь. Київ, 2002. 112 с.

Порядок утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах (наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України). № 429 (зі змінами №400 від 30.10.2017). (2010).

Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 р. № 1478-III (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>

Про затвердження Правил державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування (наказ Мінекономіки (з 2025)). № 4351 від 25.03.2026. (2026). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0561-26?utm_source=chatgpt.com#Text

Роженко М. В. Особливості поведінки шакала (*Canis aureus* L., 1758) в зоні експансії на півдні України. *Праці Теріологічної школи*. 2017. Вип. 15. С. 80–85.

Сокур І.Т. Історичні зміни та використання фауни ссавців України. Київ: АН УРСР, 1961. 84 с.

Хоєцький П.Б. Інтродукція та реакліматизація мисливських звірів у Західному регіоні України. *Науковий вісник НУБіП України*. 2010. 20.16. С. 265–273.

Хоєцький П.Б., Часковський О.Г. Перспективи реакліматизації скельниці в Українських Карпатах. *Науковий вісник НУБіП України*. 2011. 16.4 (3). С. 131–138.

14. Електронні інформаційні ресурси

Бібліотечно-інформаційний ресурс (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, патенти, статистичні матеріали, наукові звіти):

Інституційний репозитарій Поліського національного університету (<http://ir.polissiauniver.edu.ua/>);

Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, 4, (0412) 37-34-65);

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>, м. Київ, просп. Голосіївський, 3, +380 (44) 524-81-36).

<https://www.face.eu/> Європейська федерація мисливських та природоохоронних асоціацій ([FACE](https://www.face.eu/) - European Federation for Hunting and Conservation).

<https://www.fedfa.com/> Федерації європейських фермерів-оленьярів (FEDFA – Federation of European Deer Farmers Associations).

<https://iduba.info/> Міжнародної асоціації заводчиків оленів та диких ратичних (IDUBA – International Deer and Wild Ungulate Breeders Association).

<https://www.cic-wildlife.org/> International Council for Game and Wildlife Conservation (Міжнародна рада з охорони дичини та дикої природи (CIC).

<https://hunter-council.com.ua/> Українська ловецька рада.

<https://www.uahhg.org.ua/> Всеукраїнська асоціація мисливців і користувачів мисливських угідь.

www.terioshkola.org.ua - Українське теріологічне товариство.

www.birdlife.org.ua - Українське товариство охорони птахів.

www.rada.gov.ua - Офіційний вебпортал Верховної Ради України.

www.redbook-ua.org - Червона книга України.

<https://utmr.org.ua/>, www.uoor.com.ua - Українське товариство мисливців та рибалок.

www.pzlow.pl – Польська мисливська асоціація.

www.pzlow.pl/lowiecpolski/ - Польський мисливець

www.silvarium.cz - Чеський лісомисливський портал.

www.cms.int - сайт Боннської конвенції.

www.cites.org - сайт Вашингтонської конвенції (CITES).

www.ramsar.org - сайт Рамсарської конвенції.

www.cbd.in - сайт Конвенції про біологічне різноманіття.

Online курси від EdEra <https://study.ed-era.com/uk/dashboard/course?userCourseId=1724369&authuser=0#!5124>

Prometheus. [Каталог курсів від Prometheus: безкоштовні, платні, з сертифікатом і без](#)

Дія. Освіта. <https://osvita.diia.gov.ua/>